

Строганова А. Н. Организация самостоятельной работы будущих учителей-словесников в условиях инновационных педагогических технологий

В статье раскрывается суть инновационных педагогических технологий в аспекте организации самостоятельной работы будущих учителей-словесников, формулируется цель, формы, виды, этапы. Внимание уделяется использованию технологии „портфолио учителя”.

Ключевые слова: самостоятельная работа, учителя-словесники, инновационные педагогические технологии, технология „портфолио учителя”.

Stroganova H. M. The Organization of Individual Work of the Future Teachers of Language and Literature in Innovative Teaching Technologies

In the article essence of innovative pedagogical technologies opens up in the aspect of organization of independent work of future teachers-philologists, a purpose, forms, kinds, stages, is formulated. Attention is spared the features of the use of technology of „portfolio teacher”.

Key words: individual work, teachers of language and literature, innovative pedagogical technologies, technology of „portfolio teacher”.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 378.011.3:75-051

Хама Саїд Кардохі Дара

МАЙСТЕР-КЛАС ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИТСЦТВА

Однією з найважливіших характеристик інноваційного педагогічного професіоналізму сучасного учителя визнається його рефлексивна компетенція, здатність до узагальнення й поширення власного досвіду. Серед методичних форм цього процесу дедалі більшу популярність здобувають так звані майстер-класи. Високу ефективність цієї форми навчання майбутніх педагогів неодноразово підтверджено науковими дослідженнями [1; 2; 3; 4].

М. Поташнік указує, що майстер-клас – це яскраво виражена форма навчання саме у вчителя-майстра, процес передачі майстром свого досвіду, майстерності найчастіше шляхом прямого й коментованого показу прийомів роботи, тобто інтерактивної комунікації [5, с. 16]. Майстер-класи – це можливість познайомитися з інноваційною технологією, новими методиками, авторськими наробітками. Майстер-клас

– це семінар, під час якого провідний фахівець розповідає й, що ще більш важливо, показує, як застосовувати на практиці нову технологію або метод.

Методика проведення майстер-класів не має якихось строгих і єдиних норм [1, с. 29]. Здебільшого вона ґрунтується і на педагогічній інтуїції викладача, і на художній сприйнятливості студента. Майстер-клас – це двобічний процес, і відносини „вчитель-учень” є цілком виправданими. Тому майстер-клас нерідко називають школою розпізнавання смислів, знаків і прийомів певного напрямку в літературі й мистецтві. Але, крім суто практичного призначення, майстер-клас переслідує й ще одну, хоч і менш очевидну, але дуже важливу мету – інтелектуальне й естетичне виховання студента. У це поняття вкладається, насамперед, розвиток у ході майстер-класу здатності студента самостійно й нестандартно мислити [4, с. 66].

Мета статті – визначити методичні особливості технології майстер-класу як ефективного засобу формування професійної компетентності у майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі вивчення фахових дисциплін.

Мета проведення майстер-класу – створення умов для повноцінного прояву й розвитку педагогічної майстерності його учасників на основі організації простору для професійного спілкування з обміну досвідом.

До завдань проведення майстер-класів зараховують:

- узагальнення досвіду роботи вчителя-майстра з певної проблеми;
- передача вчителем-майстром свого досвіду шляхом прямого й коментованого показу послідовності дій, методів, прийомів і форм педагогічної діяльності;
- спільне відпрацьовування методичних підходів учителя-майстра й прийомів вирішення поставленої в програмі майстер-класу проблеми;
- рефлексія власної професійної майстерності учасниками майстер-класу;
- надання допомоги учасникам майстер-класу у визначенні завдань саморозвитку й формуванні індивідуальної програми самоосвіти й самовдосконалення [1, с. 9].

У ході занять майстер-класу рекомендується використовувати різні методи роботи:

- представлення системи занять зі спостереженням по заздалегідь заданому плану;
- вивчення результатів діяльності вчителя-майстра і його учнів;
- самостійна розробка студентами власної моделі заняття за методикою або технології вчителя-майстра;
- спільне моделювання заняття;
- відвідування й аналіз відкритих занять вчителя-майстра й учасників майстер-класу;
- проведення круглих столів;
- організація дискусії за результатами проведення заняття тощо [4, с. 28].

З метою підвищення ефективності формування професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі вивчення фахових дисциплін ми розробили систему майстер-класів, в рамках проведення яких демонструються особистості вміння викладача виконувати акварельний етюд з натури від композиційного пошуку, етапів виконання роботи, створення художнього образу до завершальних елементів, деталізації й узагальнення, що, на нашу думку, позитивно впливає на розвиток художньо-образного мислення майбутнього художника-педагога.

Майстер-клас як методично правильно організована система творчого показу є важливим чинником, що сприяє розвитку художнього сприйняття, художньо-творчих здібностей, композиційного мислення та, як наслідок, художньо-образного мислення.

Майстер-клас являє собою наочний творчий показ викладачем етапів виконання твору й паралельне виконання студентами разом з викладачем того самого завдання. Позиції проведення майстер-класу збігаються з практикою, яка існувала в художників Відродження, коли учень міг бачити й удосконалюватися, сприймаючи наглядно роботу майстра. Майстерний показ викладачем тих чи тих прийомів зображення, майже миттєва виразна ілюстрація на підтвердження сказаних слів, безперечне володіння всім комплексом навичок зображення від вибору композиції, початку виконання роботи, техніки живопису (інструменти, матеріали, прийоми) до створення художнього образу – усе це є складниками ставлення педагога до образотворчої діяльності. До цього слід додати, що швидкий і наглядний показ виконання живописної роботи викладачем не лише слугує поясненням до матеріалу, що викладається, але і є одним з найсильніших засобів естетичного впливу на студентів.

За нашою методикою майстер-класи передують тільки основним темам пленерної практики, до яких належать:

- пейзаж з низькою лінією горизонту;
- пейзаж з високою лінією горизонту;
- „пейзаж-стан” (світанок, захід сонця);
- пейзаж з водою;
- натюрморт на пленері;
- натюрморт з польовими квітами;
- портрет на пленері;
- фігура на пленері.

Під час проведення заняття ми враховували індивідуальні особливості студентів і рівень їхньої підготовки з акварельного живопису, часто в групі учнів він має різний ступінь розвитку (високий, середній і низький). Рівень підготовки з акварельного живопису визначали раніше, переглядаючи етюди студентів. Студенти середнього й низького рівнів розвитку володіння акварельним живописом обов'язково виконували роботу паралельно з викладачем, дотримуючись усіх етапів ведення роботи по вологому аркушу, студенти високого рівня розвитку

спостерігали за роботою викладача й писали за бажанням разом з іншими, урахувавши необхідну послідовність етапів, підмічаючи найсуттєвіші моменти в роботі. Далі ми пропонували студентам повторити варіанти етюду самостійно, давали завдання виконати ще один чи кілька етюдів у техніці *a la prima*. У роботі над етюдами слід урахувувати необхідні етапи акварельного живопису, шукати найбільш удачу композицію, дотримуватися рекомендацій, які дав викладач під час майстер-класу.

Застосування майстер-класів акварельного живопису ми вважаємо важливим методичним прийомом у викладанні акварелі на пленері. Своєчасна наглядна ілюстрація слів викладача якнайкраще допоможе уникнути помилок, зняти момент нерозуміння, показати найрезультативніший хід виконання етюду, навчити писати аквареллю.

Розглянемо проведення майстер-класу з акварельного живопису на конкретному прикладі.

Тема: „Пейзаж з водою”. Матеріал: папір, акварель. Час виконання 30 – 40 хвилин. Завдання: у процесі бесіди дати студентам уявлення про матеріали й техніку акварельного живопису, про можливості використання паперу, губки, пензлів, води в роботі аквареллю з натури; навчити писати пейзаж з водою, пояснивши можливості у виборі формату, композиції; показати послідовність у виконанні акварельного етюду методом *a la prima*, по вологому; запропонувати можливі варіанти вирішення цієї теми; використовувати індивідуально-диференційований підхід.

Хід роботи:

1. Збирається група студентів і разом з викладачем вирушає на пленер, берег лісового озера, дорогою бесідує про очікуваний етюд, створюється емоційно-дружня атмосфера. Отже, розпочинається майстер-клас у показі вміння знайти об'єкт, у виборі цікавої композиції.

2. Після вибору місця викладач розкладає художні приналежності, коментуючи, що йому знадобиться в роботі. Далі йде розповідь про вибір формату, колір і якість паперу. Студенти розташовуються навколо викладача, студентам низького й середнього рівнів володіння акварельним живописом рекомендовано виконувати роботу паралельно з викладачем. Студенти високого рівня володіння акварельним живописом спостерігають за процесом роботи й самостійно виконують етюд, прослухавши рекомендації викладача.

3. Викладач починає роботу, змочує папір, прикріплює його до пластикової основи, детально розповідаючи про власні дії.

4. Вибираючи й намічаючи композицію, викладач розповідає про можливі інші композиційні рішення етюду, наприклад, ми пишемо пейзаж з водою, і значне місце в нашій роботі займає відображення. Можна виконати композицію з високою або низькою лінією горизонту, залежно від цього зміниться й характер відображення. Композицію намічають одразу пензлем без попередньої прорисовки олівцем. Студенти можуть використовувати олівець.

5. Далі працюють кольором в акварельній техніці а la prima. Живопис на попередньо зволоженому аркуші виконують широко, великими колірними заливками. Колір потрібно брати одразу по можливості в повну силу бажаного відтінку й тону. Живопис етюд доцільно починати зверху, з неба, поступово набираючи потрібне колірне рішення етюд, ураховуючи властивості акварелі текти зверху вниз. Для цього можна використовувати незначний нахил.

6. Після того як набрано основну колірну гаму етюд, викладач розповідає й показує, як виділити головне, як працювати над деталями, як акцентувати передній план, як виправити помилки.

7. Завершення роботи. Далі студентам пропонують виконати ще один етюд пейзажу з водою, але з іншого ракурсу й самостійно. Викладач підходить до кожного й у процесі роботи вказує на помилки, підказує можливі шляхи вирішення завдання.

За таким само принципом, з незначними відмінностями, проводять й інші майстер-класи акварельного живопису в техніці а la prima. Натюрморт установлюють попередньо, краще, якщо одночасно стоятимуть одразу два натюрморти на фоні пейзажу, для можливості вибору. Модель для портрета обирають заздалегідь, краще, якщо позують одразу дві моделі й час створення етюд обмежений. Малюючи світанок і захід сонця з натури, час роботи обмежувати не треба, він і так мине швидко, а от композицію краще обрати заздалегідь.

Використання розробленої нами методики проведення майстер-класів як системи творчого показу з акварельного живопису на пленері дало позитивні результати, що ефективно вплинуло на формування професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Унаслідок проведення серії майстер-класів ми досягали закріплення здобутих умінь і знань, творчого пошуку у вирішенні художнього образу, виконання завдання як обдуманого варіанта акварельного живопису. У проведенні майстер-класів ми використовували широкий спектр завдань пізнавального, практичного, методичного, розвивального й творчого значення. Мета полягала в оволодінні широким спектром роботи аквареллю, в осмисленому підході до роботи над твором під час пленерної практики, композиційному пошуку найкращої презентації художнього образу в рішенні композиції.

Застосування майстер-класів акварельного живопису ми вважаємо важливим методичним прийомом у викладанні акварелі на пленері. Своєчасна наглядна ілюстрація слів викладача якнайкраще допомагає уникнути помилок, зняти момент нерозуміння, показати найрезультативніший хід виконання етюд, навчити писати аквареллю.

Список використаної літератури

1. Формы профессионального обучения педагогов: мастер-классы, технологические приемы / авт.-сост. Т. В. Хуртова. – Волгоград : Учитель, 2008. – 381 с. **2. Ларичев О. И.** Теория и методы принятия решений /

О. И. Ларичев. – М. : Логос, 2000. – 217 с. **3. Шавровська В.** Майстер-клас – ефективна форма навчання педагогів / Валентина Шавровська // Дошкільне виховання. – 2009. – № 6. – С. 5 – 9. **4. Селевко Г. К.** Альтернативні педагогічні технології / Г. К. Селевко. – М. : НДІ шкільних технологій, 2005. – 224 с. **5. Поташник М. М.** Требования к современному уроку / М. М. Поташник // Серия: Образование XXI века. – М. : Центр педагогического образования, 2008. – 272 с.

Хама Саїд Кардохі Дара. Майстер-клас як ефективний засіб формування професійної компетентності у майбутніх учителів образотворчого мистецтва

Статтю присвячено аналізу методичних особливостей технології майтер-класу як ефективного засобу формування професійної компетентності в майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі вивчення фахових дисциплін. Використання розробленої автором методики проведення майстер-класів дозволило досягти закріплення у студентів здобутих умінь і навичок, сприяло розвитку творчого пошуку у вирішенні художнього образу, допомогло студентам оволодіти широким спектром можливостей роботи з аквареллю.

Ключові слова: майстер-клас, професійна компетентність, майбутні учителі образотворчого мистецтва, методичний засіб, акварельний живопис.

Хама Саид Кардохи Дара. Мастер-класс как эффективный способ формирования профессиональной компетентности у будущих учителей изобразительного искусства

Статья посвящена анализу методических особенностей использования технологии мастер-класса как эффективного способа формирования профессиональной компетентности у будущих учителей изобразительного искусства. Использование разработанной автором методики проведения мастер-классов позволило достичь закрепления у студентов полученных умений и навыков, развития творческого поиска в решении художественного образа, помогло студентам овладеть широким спектром возможностей при работе с акварелью.

Ключевые слова: мастер-класс, профессиональная компетентность, будущие учителя изобразительного искусства, методический способ, акварельная живопись.

Hama Saeed Kardokhy Dara. Master-Classes as an Effective Means of Formation Professional Competence of Would-Be Teachers of Visual Arts

The article deals with the analysis of the methodological peculiarities of the technology of master-classes as an effective means of the formation of the professional competence of the would-be teachers of visual arts. The use of the methods of the master-class worked out by the author of the article allowed to reinforce the skills and practices gained by the students, to develop the creative

search in the process of the solution of the artistic image, to assist the students to master a wide range of the possibilities represented in the art of watercolors.

Key words: master-class, professional competence, would-be teachers of visual arts, methodological means, water-color painting.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 796/799

В. В. Черняев, В. В. Дрепин

ВОСПИТАНИЕ СТАТИЧЕСКОЙ ВЫНОСЛИВОСТИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ НА ОСНОВЕ ИЗУЧЕНИЯ ФИЗИОЛОГИИ МЫШЕЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Успех педагогической деятельности определяется не только профессиональными компетенциями учителя, но и уровнем его специальной физической готовности к выполнению трудовой нагрузки, в основном монотонного статического характера [1].

Малая двигательная активность уменьшает снабжение коры головного мозга чувствительными стимулами от опорно-двигательного аппарата, что способствует развитию процессов торможения в центре коры больших полушарий, наблюдаются застойные явления в мышцах спины и нижних конечностей. При этом умственная работа сопровождается выраженными нервно-психическими и эмоциональными напряжениями.

Особенность физической подготовки будущего учителя к выполнению профессиональных обязанностей определяется, прежде всего, развитием статической выносливости, поэтому основная направленность занятий по физической культуре в вузе должна заключаться в увеличении диапазона функциональных возможностей организма, совершенствовании координационных способностей, а главное, в обеспечении эффективной адаптации организма к мышечной деятельности статического характера [4; 10].

Работать в условиях малой подвижности без ущерба для здоровья способны лишь очень хорошо физически подготовленные педагоги, в первую очередь с хорошим уровнем развития статической выносливости. При низком уровне развития статической выносливости педагогическая деятельность может привести к серьезным отклонениям в состоянии здоровья [7].

Известно, что мышечная система человека, основной функцией которой является двигательная деятельность, обеспечивает перемещение тела в пространстве или отдельных его частей относительно друг друга.